

**Aproximació a la figura i a l'obra
teatral de Ramon Camps i Miró
(1884-1936)**



Índex

Resum	5
Abstract.....	5
Introducció.....	7
Marc teòric.....	9
Biografia de l'autor	9
VIDA A BARCELONA (1884-1915).....	9
VIDA A SANT VICENÇ DELS HORTS I NOTÍCIA DE LA SEVA MORT (1915-1936).....	10
Situació a St. Vicenç dels Horts.....	12
Context històric.....	13
GUERRA CIVIL ESPANYOLA	13
BÀNDOLS DE LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA	14
ANTICLERICALISME A ESPANYA.....	14
Gènere teatral.....	15
TEATRE CATÒLIC CATALÀ DEL SEGLE XX.....	15
SUBGÈNERES MENCIONATS.....	16
L'obra	19
Anàlisi <i>Salut i feina!</i>	19
RESUM ARGUMENTAL	19
GÈNERE	20
ESCENARIS I CONTEXT HISTÒRIC.....	21
PERSONATGES.....	22
TEMA, DIDÀCTICA I LLENGUATGE	25
Anàlisi <i>Avant...!</i>	26
RESUM ARGUMENTAL	26
GÈNERE	27
ESCENARIS I CONTEXT HISTÒRIC.....	27
PERSONATGES.....	28
TEMA, DIDÀCTICA I LLENGUATGE	31
Anàlisi <i>Judit</i>	32
RESUM ARGUMENTAL	32

GÈNERE	34
ESCENARIS I CONTEXT HISTÒRIC.....	34
PERSONATGES.....	34
TEMA, DIDÀCTICA I LLENGUATGE	36
Anàlisi <i>Una núvia a Montserrat</i>	38
RESUM ARGUMENTAL	38
GÈNERE	38
ESCENARIS I CONTEXT	39
PERSONATGES.....	39
TEMA I LLENGUATGE.....	41
PART MUSICAL.....	41
Conclusions	45
Bibliografia i webgrafia.....	47

Resum

Ramon Camps i Miró (1884-1936) va ser escriptor, músic i fundador de tres orfeons, i va ser un home amb un gran compromís docent, social i polític. Va escriure nombroses obres de teatre de diversos gèneres, que actualment es troben en arxius familiars i l'arxiu de Montserrat. Aquestes obres no han estat editades, algunes estan passades a màquina d'escriure i d'altres se'n conserva la versió manuscrita. He tingut accés a aquestes obres i a la seva història pel fet que Ramon Camps és el meu besavi, perquè no es poden trobar publicades. Així doncs, aquest treball conté l'anàlisi de 4 d'elles. Les obres analitzades són *Salut i Feina!*, *Avant...!* i *Judit*, tres drames, i *Una núvia a Montserrat*, un sàinet. He portat a terme una anàlisi tant de la forma com del contingut, que he relacionat amb la informació biogràfica. Abans, però, les he transcrit a format digital, cosa que he inclòs als Annexos del treball.

Abstract

The analysis of four theatre plays by Ramon Camps and Miró (1884-1936), who was a writer, musician and the founder of three choirs, are included in this project. The analysed works are *Salut i Feina!*, *Avant...!* and *Judit*, which are from the drama subgenre, and *Una núvia a Montserrat*, a "sàinet", which is a subgenre only cultivated in Spain. Both the form and the contents have been analysed.

The aim of this project is to get a clear picture of the author's ideology, which caused his death at the beginning of the Spanish civil war. A writer's work gives us all the necessary keys to get to know their ideas and opinions, which is the reason why I will use his theatre works to accomplish my objectives.

Introducció

Ramon Camps i Miró, fundador de tres orfeons de Catalunya i autor de diverses obres de teatre i composicions musicals, va néixer a Barcelona el 1884 i va viure a St. Vicenç dels Horts la major part de la seva vida, fins que l'any 1936 es va convertir en una altra de les víctimes de la guerra civil espanyola. Era un home de classe alta, molt cristià i amb propietats, però sempre s'havia mostrat obertament catalanista, de manera que no encaixava en cap dels dos bàndols del conflicte. Per una banda, hauria pogut ser el seu catalanisme el causant de la seva mort, però va ser assassinat per milícies del bàndol republicà. Tot i així, Ramon Camps no va deixar mai d'actuar tal com ell creia que ho havia de fer. Fins i tot en el moment que va saber que el matarien va seguir endavant. Algun dels seus companys es va escapar però ell no es va fer enrere perquè no considerava que hagués fet res mal fet. Potser si hagués actuat com l'home citat que va aprofitar la foscor de la nit per fugir s'hauria salvat, i qui sap què hauria tingut temps de fer. Potser hauria pogut esdevenir un autor més destacat en el panorama literari català, potser hauria fundat altres orfeons, però, com a tants altres, la guerra civil el va privar de fer-ho. És per aquest motiu que considero important fer memòria de l'obra que va deixar escrita i valorar-la, i dedicar-hi un treball de recerca em sembla una bona contribució per part meva.

Objectius

La part més extensa d'aquest treball queda recollida a l'Annex, i es basa en la transcripció d'algunes de les obres de Ramon Camps. Aquesta selecció inclou obres de diversos gèneres, la qual cosa permet contrastar-ne l'estil i contingut de cada tipus. Una vegada transcrites, l'objectiu principal del treball és portar a terme una anàlisi del contingut centrant especial atenció als punts on mostra la seva ideologia. Mitjançant aquests fragments és possible crear una imatge de les idees que transmetia a les seves obres, i relacionar-ho també amb la informació biogràfica. D'aquesta manera, la meua intenció és establir les causes per les quals destacava de tots dos bàndols, que van acabar provocant el seu assassinat.

Marc teòric

Biografia de l'autor

Ramon Camps i Miró va ser un industrial, catequista, director de coral i compositor català nascut el 24 de setembre de 1884 a Barcelona.

El seu avi patern era l'escriptor de la Renaixença Antoni Camps i Fabrés¹ (1822-1882), anomenat el "fabricant poeta" pel canonge Jaume Colell. Va impulsar i participar diverses ocasions en els Jocs Florals, sent guardonat amb diversos premis. També va ser un gran impulsor del sentiment nacionalista català a través de l'excursionisme. L'avi matern de Ramon Camps va ser Ignasi Ramon Miró i Manent, escriptor, mestre i pedagog. Va ser secretari de la Junta d'Instrucció Pública de Barcelona el 1860 i va publicar llibres per a l'ensenyament de l'època, llibres historiogràfics i contes que relacionaven l'educació infantil amb la moral cristiana.

VIDA A BARCELONA (1884-1915)

Ramon Camps es va formar als Jesuïtes del carrer de Casp. La seva educació religiosa va marcar tota la seva vida i, probablement, va ser cabdal en la seva mort. De jove, va rebre classes de piano i de violí, i també va rebre instrucció tècnica especialitzada sobre maquinària tèxtil a l'estranger, molt probablement a França. Posteriorment, es va fer càrrec de la fàbrica de cordes de la família, que es trobava al carrer Nàpols de la Ciutat Comtal.

Camps participava en la vida religiosa des de jove, fent de catequista al Centre Catòlic de Sant Pere Apòstol o ajudant els malalts de l'Hospital de la Santa Creu. Finalment, acabà dirigint el cor de Sant Pere Apòstol, fundat uns anys abans pel mestre Joan Llongueras. També va fundar el cor "La Violeta" de Fort Pienc.

Es casà amb Rosa Reverter Roca, filla d'un important terratinent de Sant Vicenç dels Horts, el 16 de març de 1910. El 1914, encara vivint a Barcelona, fundà un cor de caramelles a Sant Vicenç dels Horts i compongué l'himne de la localitat. Un any després fundà l'Orfeó Vicentí, fent la primera actuació l'any següent. Més tard també

¹Antoni Camps i Fabrés: Poeta i periodista, encarnà la presència manresana en el moviment literari de la Renaixença. Nascut a Manresa, el 14 de setembre de 1822, i mort a Barcelona el 28 d'octubre de 1882, participà en la primera convocatòria dels Jocs Florals restaurats el 1859. Es dedicava també a la fabricació de vetes.

fundaria un esbart dansaire de sardanes, per la qual cosa se li'n pot considerar l'introduïdor a la ciutat.

VIDA A SANT VICENÇ DELS HORTS I NOTÍCIA DE LA SEVA MORT (1915-1936)

Una vegada traslladada la família a sant Vicenç, fundà orfeons a Pallejà i Torrelles de Llobregat, els pobles del voltant. Per la bona gestió d'aquests tres orfeons, el mestre Lluís Millet² va publicar un article lloant la labor de Ramon Camps al diari "La Veu de Catalunya" signat per Philos. Segons la biografia de Joan Iglesias, Ramon Camps va dirigir l'Orfeó Vicentí 21 anys, durant els quals es van presentar a diferents concursos i esdeveniments que han quedat recollits a la llista d'activitats dels orfeons de Catalunya. Probablement, un dels esdeveniments més destacats fou la seva participació en la desfilada d'Orfeons de Catalunya de 1930. L'activitat com a director d'orfeons sempre la duia a terme amb un rerefons pedagògic i socialitzador. Durant una visita del bisbe de Barcelona Manuel Zurita, l'Orfeó va cantar peces de Lluís Romeu i de G. P. de Palestrina amb un destacat nivell interpretatiu.

Camps sempre va dirigir les seves activitats artístiques i socials cap als joves, fent una labor de divulgació dels idearis catòlics. Formava part de la Federació de Joves Cristians de Catalunya³. El 1932 creà la revista "Pau i Treball", que ell mateix dirigia i hi escrivia. El diari catòlic francès "Le Pèlerin" li va fer referència aquell mateix any per la seva labor de divulgació catòlica. Aquesta publicació local contenia notícies, col·laboracions, opinions polítiques i oracions.

Al seu compromís teatral i musical, docent i social, religiós i empresarial, hem d'afegir-hi el seu compromís polític. D'ideologia carlista, la qual es reflecteix de diverses formes en la seva obra compositiva, va formar part d'Acció Catalana⁴. El domini anarquista de la zona, una vegada començada la guerra civil espanyola, el va fer fugir caminant cap a Barcelona per la localitat de Vallirana. No obstant, davant del risc de perdre la fàbrica de Sant Vicenç per expropiació en no ser-hi present, va acabar retornant a la localitat,

² Lluís Millet: fundador, juntament amb Amadeu Vives, de l'Orfeó Català, al qual dedica tota la seva vida i dirigeix en l'estrena d'obres molt destacades.

³ Federació de Joves Cristians de Catalunya (FJCC): moviment juvenil promogut a Barcelona el 1931 per Albert Bonet i Marrugat, activista catòlic. Els dos pilars de la FJCC eren l'estimació a l'Església i al seu magisteri social i l'amor a la Pàtria, Catalunya. La lletra del seu himne afirma: "*Som Cristians i Catalans, que és com dir herois dues vegades*".

⁴ Acció Catalana: partit polític que va sorgir de les joventuts de la Lliga Regionalista, que consideraven poc catalanista i massa oportunista.

havent-se de presentar davant consell dues vegades al dia. Alguns dels membres d'aquell consell, de caire anarquista, van estar implicats en el seu assassinat.

Segons s'explica al discurs de Joan Iglesias, el grup antifeixista organitzat pel consell havia de formar-se de forma obligada amb homes de la localitat. Aquests havien de formar esquadres per anar a fer guàrdia durant la nit a les barricades situades a Quatre Camins, una cruïlla que uneix les localitats de Sant Vicenç dels Horts i Pallejà, de forma paral·lela al riu Llobregat, i Molins de Rei i Vallirana, de forma perpendicular al riu. Tot i així, es podien pagar quatre pessetes a un milicià per tal de cedir-li el torn, de manera que els homes de la localitat no havien de sortir a fer la guàrdia si estaven disposats a pagar. Aquesta era l'activitat habitual. La nit del seu assassinat, però, no es van acceptar aquestes quatre pessetes i, amb d'altres, els van obligar a anar cap a les barricades. No trigaren en venir-los a buscar. Membres del consell de Molins de Rei van arribar en quatre cotxes, els van cridar per llista i van separar a ell, a un altre company catòlic, Antoni Mampel, i a dos homes més, de la resta. Un d'aquests dos homes va poder fugir en la foscor de la nit. Als altres se'ls van endur en cotxes per separat cap a Martorell, on el consell tenia la seu general. D'allà, se'ls emportaren finalment a Sant Esteve de Ses Rovires, on els van executar i van enterrar els seus cossos en una fossa comuna.

Una vegada acabada la guerra civil, les restes de Ramon Camps i dels seus companys van ser recuperades per les famílies i van ser enterrats, després d'una cerimònia cristiana, el 16 de desembre de 1939. Aquell vespre, el mestre Antoni Pérez Moya va dirigir l'orfeó Vicentí que va interpretar, en senyal d'homenatge als difunts, el *Trisagi a la Santíssima Trinitat* de Ramon Camps. Després de més de tres anys sense activitat a causa de la guerra, el mestre Pérez Moya es va fer càrrec de la direcció de l'Orfeó Vicentí, encetant una segona etapa de l'entitat.

Tot i que podria semblar que, en un primer moment, el règim franquista donava suport als cristians nacional-catalanistes, amb tota probabilitat, Ramon Camps hauria estat víctima de represàlies, qui sap si executat igualment, per les forces colpistes, com ho fou el seu correligionari i coetani Manuel Carrasco i Formiguera, membre també d'Acció Catalana i, posteriorment, d'Unió Democràtica de Catalunya.

Situació a St. Vicenç dels Horts

A l'època prèvia a la Guerra Civil espanyola, Sant Vicenç dels Horts era un poble d'uns 2.000 habitants i l'ambient del poble es corresponia a aquest nombre. És a dir, tothom es coneixia entre si, tothom coneixia la ideologia dels altres vicentins i tots tenien una reputació. Ramon Camps i Miró sempre va ser considerat un home molt digne, una bona persona, per tots els grups ideològics del poble.

El domini del poble el tenien principalment els cacics i els propietaris, cosa que situa a Camps en una bona posició donat el fet que el seu sogre era el terratinent més important de Sant Vicenç. Hi havia una important diferència econòmica entre aquest grup de propietaris i els seus treballadors. Era molt habitual el fet que els amos tractessin malament els que treballaven per a ells. De fet, es va proposar aplicar la reforma de les 8 hores de treball a les fàbriques i, encara que Ramon Camps se'n mostrés partidari, la proposta va ser rebutjada rotundament. Aquest comportament creava una situació inestable, ja que els grups socials més baixos tenien bastant rancor als més elevats, entre els quals incloïen l'església. Camps, però, era una excepció, ja que sempre havia tractat bé els seus treballadors i va escriure una publicació a "Pau i Treball" en què deia que eren els treballadors els que anirien al cel i no els amos que n'abusaven. A més, era un dels principals impulsors de la Federació de Joves Cristians, que ensenyava a escriure als pagesos del poble.

És evident, doncs, que la població estava molt poc cohesionada. Es podria dividir en 3 agrupacions: els membres del Centre Catòlic, un grup de dreta catòlica molt practicant, l'Entitat Vicentina, on es reunien els propietaris i la gent ben situada econòmicament, i l'ateneu familiar, lloc de reunió dels grups obrers i populars. La relació entre les tres agrupacions era bastant tensa.

Tot i la tensió social, Camps era un vicentí molt actiu ideològicament, cosa que ha provocat que les seves idees hagin estat malinterpretades en més d'una ocasió. Era obertament catalanista, havia format part d'acció catalana republicana, però alguna vegada s'ha relacionat amb la ultradreta i el feixisme. Això es deu concretament al fet que havia criticat alguns discursos demagògics dels bàndols partidaris de la revolta. En aquests es prometien objectius inassolibles, com una qualitat de vida extraordinària sense necessitat de treballar, o la instal·lació del metro a Sant Vicenç. Camps era molt

conseqüent amb les seves idees, tant en relació amb l'església com amb la política, i per això és important no col·locar-lo on no es correspon.

Context històric

GUERRA CIVIL ESPANYOLA

La guerra civil espanyola va ser un conflicte bèl·lic desencadenat a Espanya després del cop d'Estat d'una part de l'exèrcit contra el govern de la segona república el 16 i 17 de juliol de 1936. La guerra va concloure l'1 d'abril de 1939 amb un últim comunicat de guerra signat per Francisco Franco declarant la seva victòria i establint una dictadura que duraria fins la seva mort l'any 1975. Aquesta guerra va incloure lluita de classes, guerra de religió, enfrontament de nacionalismes oposats, lluita entre dictadura militar i democràcia republicana, entre revolució i contrarevolució i entre feixisme i comunisme.

Al mes de febrer de 1936 es van portar a terme unes eleccions que van rebre uns resultats molt equilibrats però amb un lleuger avantatge de l'esquerra, el Front Popular, sobre la dreta. Posteriorment, es va produir un augment de la violència política, ja que, a causa del triomf del Front Popular, una allau de joves de dretes disposats a l'acció violenta es van afiliar al partit feixista Falange Española. L'augment d'aquest tipus de violència i el creixement de les organitzacions juvenils paramilitars tant per la dreta (milícies falangistes, requetès carlistes) com per l'esquerra (milícies de les joventuts socialistes, comunistes i anarquistes) va provocar la percepció entre l'opinió pública, sobretot la part conservadora, que el govern del Front Popular no era capaç de mantenir l'ordre públic. A aquesta percepció també hi va contribuir la premsa catòlica i d'extrema dreta que incitava a la rebel·lió envers el desordre que atribuïa al "govern tirànic del front popular", "enemic de Déu i de l'església", aprofitant que la confrontació entre clericalisme i anticlericalisme va tornar a primer pla després de les eleccions del febrer.

Així, durant els primers mesos de 1936 es va produir una polarització de la política espanyola, als extrems de la qual se situava l'esquerra revolucionària i la dreta feixista, i al mig una esquerra moderada i una dreta republicana juntament amb un centre anticlerical i una dreta amb fort component catòlic i monàrquic.

BÀNDOLS DE LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA

-Bàndol republicà: es componia de les forces polítiques de l'esquerra que eren Unió Republicana, el Partit Comunista d'Espanya (PCE), el Partit Socialista Obrer Espanyol (PSOE), el Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM), l'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) i el Partit Nacionalista Basc (PNV). Aquest bàndol comptava amb el suport dels sindicats anarquistes, la Confederació Nacional de Treball (CNT), i el sindicat marxista.

Defensaven la República i les llibertats que la constitució d'aquesta donava. Tenia el suport majoritàriament de la classe obrera i estava dirigit per Juan Negrín.

-Bàndol nacional: estava compost per les forces polítiques de la dreta que eren la Falange Española (FE), el Bloc Nacional (BN), els carlistes de la Comunió Tradicionalista (CT), alguns membres de la Confederación Española de Derechas Autónomas (CEDA) i els nacionalistes de la Lliga Regionalista de Catalunya (LR). Aquest bàndol comptava amb el suport de l'església catòlica, que havia sigut atacat pels republicans durant la segona república.

S'oposava a tot el que el bàndol republicà defensava, i tenia com a objectiu instaurar una dictadura militar. Estava liderat per Francisco Franco.

ANTICLERICALISME A ESPANYA

Sobretot durant els primers mesos de la guerra civil espanyola a la zona dominada pel bàndol republicà es va portar a terme una salvatge persecució religiosa amb assassinats, incendis i saquejos. Els autors d'aquests actes eren els extremistes i els delinqüents sortits de presons que se sumaven a la realització d'aquests. Hi havia una onada de violència general en contra de tot el que representava l'ordre burgès que la revolució social espanyola volia destruir. Qualsevol persona que fos identificada com a membre del clergat, d'alguna organització apostòlica o simplement cristià practicant podia ser executada sense procés. Els revolucionaris comparaven l'església espanyola amb la dreta. Al llarg d'aquest període d'anticlericalisme es van saquejar i cremar centenars d'esglésies, convents i monestirs.

Gènere teatral

TEATRE CATÒLIC CATALÀ DEL SEGLE XX

Mentre que el teatre amateur laic català sempre ha estat objecte d'estudi, el teatre catòlic ha sigut pràcticament ignorat. Tot i així, l'escena catòlica a l'última dècada de segle XIX i les primeres del segle XX va representar una part important del moviment teatral català.

Prèviament a aquestes dates, el catolicisme no havia mostrat cap mena d'interès envers el gènere teatral. El teatre catòlic es va començar a difondre, en gran part, gràcies al desenvolupament dels Cercles d'Obrers Catòlics i les múltiples associacions parroquials creixents, que s'esforçaven per promoure activitats culturals per als creients. A més, van sorgir tres revistes que volien promocionar aquesta forma d'art. La primera publicació va ser la *Talía Catalana* (1897-1899), que recollia ressenyes, notícies i estrenes de l'escena catòlica. Es proclamava obertament catalanista, el seu principal objectiu era l'ampliació del repertori teatral català. El 1899 es va començar a publicar *Lo Teatro Catòlich* amb la intenció de fer-li la competència, que va durar fins al 1901. També volia donar vida al teatre catòlic, però en aquest cas no es relacionaven amb el corrent catalanista. La tercera i més extensa publicació va ser la de *L'Escon* (1906-1918), amb més de 180 títols publicats. Així doncs, es pot observar que hi havia un sector d'intel·lectuals, escriptors i publicistes amb l'objectiu d'organitzar un moviment teatral catòlic.

Aquesta voluntat va sorgir com a resposta a la popularitat del teatre liberal i comercial. Per aquest motiu era un teatre amb una forta càrrega ideològica cristiana. Pretenia la moralització i recristianització de la societat, la divulgació d'un model de comportament. Per això solia prendre una forma bastant simplista, amb molts elements comuns en les obres. Un d'aquests elements és la contraposició directa entre l'obrer bo i l'obrer dolent, personatges que coincideixen en algunes situacions i entren en disputa. El personatge del bon obrer sol ser un home creient, pietós, treballador, respectuós i submís, mentre que el mal obrer és un home ateu que es posiciona en contra de la llei i l'establert. És freqüent que l'antagonista caigui en la mentida, el pecat o la corrupció, i finalment acabi mostrant el seu penediment, que desemboca en la seva conversió.

Són obres tradicionalistes, perquè la majoria d'autors catòlics defensaven que la modernitat implicava una decantació del pensament cap a les esquerres. El més habitual era que els personatges femenins, si n'hi havia algun, prenguessin papers poc rellevants, amb funcions de cuidar altres personatges o donar suport. En un principi, això era perquè no es despertessin instints ni provocacions, i sovint es modificaven obres eliminant els personatges femenins perquè aquestes poguessin ser representades en un àmbit catòlic.

SUBGÈNERES MENCIONATS

-Drama

El drama és un subgènere teatral que representa situacions de la vida real complexes i difícils de superar però que acaben amb un final favorable. Els personatges d'un drama són propers a l'espectador i són responsables del seu destí.

A Catalunya, es desenvolupa concretament el melodrama, obres de tema contemporani que narren les dissorts d'un personatge, però al final, sovint per una casualitat, retorna a la felicitat. Els pares d'aquest melodrama lacrimogen són els francesos Pixérécourt i Ducange. Un escriptor català que destaca en aquest subgènere és Jaume Piquet, que componia drames tractant fets dels pobles del voltant o de la política espanyola del moment.

-Tragèdia

La tragèdia és un gènere dramàtic en el qual el protagonista de l'obra, un heroi o heroïna d'especial grandesa moral, s'enfronta al seu propi destí i rep un aprenentatge a través del seu sofriment. Dos conceptes són essencials en la tragèdia: el sofriment (*páthos*) i el conflicte (*agon*). El sofriment sobre el qual reflexiona la tragèdia és el de l'heroi, un home excepcional que mereix el triomf, però a qui el destí l'aboca a la ruïna. El conflicte enfronta l'heroi amb un o més personatges al llarg de l'obra defensant idees oposades.

Es desenvolupa especialment la tragèdia de temàtica històrica. Joan Ramis i Ramis ja ho havia fet al segle XVIII, en l'àmbit del neoclassicisme, com és el cas de la seva obra *Lucrècia* que situa a l'antiga Roma, però es conrea aquest subgènere sobretot al romanticisme. Víctor Balaguer n'és un exemple, amb la seva publicació de les

Tragèdies (1876) i les *Noves Tragèdies* (1879) que inclouen entre les dues un total de 12 tragèdies. Ho fa també Àngel Guimerà amb l'estrena de 6 tragèdies, *Gala Plàcidia* (1879), *Judith de Welp* (1883), *El fill del rei* (1886), *Mar i cel* (1888), *Rei i monjo* (1890) i *L'ànima morta* (1892). Totes aquestes obres tracten un medievalisme subjectiu, és a dir que tracta lliurement la història.

-Sainet

Un sainet és una obra breu, generalment d'un acte, que es caracteritza pel seu to jocós i popular, descriu costums de l'època. Sol acompanyar-se de música i cançons.

Fets com el creixement de la ciutat de Barcelona van provocar que més autors s'interessessin per voler retratar la societat catalana d'aquest període, i molts d'ells van optar pels sainets. El sainer més important de finals de segle és Emili Vilanova, nascut a Barcelona el 1840. Representava ambients populars de la seva ciutat amb una precisió extraordinària, fent ús d'un llenguatge molt ric adequat a cada personatge.

L'obra

Anàlisi Salut i feina!

RESUM ARGUMENTAL

Acte Primer: Pancràs, el protagonista, és un jove cristià de 18 anys molt devot. Era un patrici però hi renuncia perquè això comportaria ser fidel a les divinitats romanes que, des del punt de vista cristià, només encarnen vicis negatius. Al principi de l'obra Pancràs i Sebastià, un tribú, parlen de l'edicte imposat per l'emperador Maximià, segons el qual els cristians han de ser perseguits, matant els vells i reservant els joves per lluitar contra feres al Coliseu. En aquesta conversa, Pancràs mostra per primera vegada la seva devoció dient que té ganes de morir en sacrifici per la seva religió tal com va fer Jesús. Mencionen a Corví, fill del prefecte Tèrtul, que s'encarrega de fer complir l'edicte. Un dels personatges principals és Viteli, un captaire cec de 30 anys. Abans de perdre la vista vivia una vida tirada als vicis, i al principi de l'obra Pancràs realitza un miracle amb una creu que li va donar el seu pare, cura la ceguesa de Viteli. Viteli li diu que l'únic que vol és salut i feina, però una vegada curat recupera la seva vida anterior. Quadrat, un altre dels personatges més destacats, és un centurió que guarda sovint l'emperador, però que també és cristià i està molt influenciat per Pancràs, perquè l'adora. És Quadrat qui proposa a Pancràs que vagin a robar l'edicte al Fòrum Romà, i així ho fan. Aconsegueixen robar l'edicte, però Viteli els veu. Viteli topa amb Corví, que, enfurismat li pregunta qui ha sigut, però Viteli es fa el cec per no traïr a Pancràs, que l'havia curat aquell mateix dia.

Acte Segon: Viteli, molt viciat al joc, ho està perdent tot a la taverna. Escoltant una conversa, Corví s'assabenta que Viteli ja no era cec la nit que van robar l'edicte, i li diu de jugar amb ell als daus. A l'última partida, Corví diu que si perd, li donarà tot el que porta, però si perd Viteli, li haurà de dir qui va ser el lladre de l'edicte. Com que Viteli és tan avariciós accepta l'aposta, i acaba traïnt a Pancràs. Llavors Corví li diu que si l'ajuda a atrapar-lo li pagarà molts diners, i Viteli acaba acceptant tot i sentir-se malament. Finalment, Pancràs i altres cristians són capturats.

Acte Tercer: Pancràs confessa la seva fe sense penedir-se'n gens, i quan van a torturar-lo, Quadrat també confessa la seva perquè vol fer costat a Pancràs. Quan Pancràs i

Quadrat estan a punt de sortir a l'arena a lluitar amb les feres entren Corví i Viteli, i Pancràs diu que els perdona a tots dos. Viteli diu que el rosega la culpabilitat, que preferiria tornar a quedar-se cec abans que veure morir a Pancràs per culpa seva, i finalment li diu que vol convertir-se, vol purificar la seva ànima. Pancràs li diu que com a càstig, haurà de mirar com mor, i llavors una vegada mort per tal de trobar la llum haurà d'agafar la creueta amb la qual el va curar, passar-se-la pels ulls i pregar per ell. Una vegada surten a l'arena és Viteli qui narra tota l'escena, que representa que la veu des del passadís. Explica primer com Quadrat és atacat pels lleons, però abans de fer l'última alenada Pancràs demana als lleons que s'apartin i aquests li fan cas, i Pancràs li fa un petó i llavors mor. Els lleons es queden al voltant de Pancràs sense voler-lo atacar, però llavors deixen anar una pantera a l'arena, que és l'animal que també va matar el pare de Pancràs, i Pancràs mor. Viteli queda devastat, i Corví es lamenta perquè li agradaria riure de Pancràs, a qui tenia ràbia des de feia molts anys i de qui havia desitjat la mort moltes vegades, però no és capaç de riure perquè sent remordiment, però tampoc de plorar perquè, tanmateix, no se'n penedeix. Entren el cadàver a la sala on hi havia hagut tots els cristians pregant abans de sortir a lluitar, i tots els personatges que queden resen i es lamenten al seu voltant. Llavors Viteli fa el que Pancràs li havia manat, i en passar-se la creu pels ulls torna a quedar cec però té una visió, veu a Jesús donant la benvinguda a Pancràs, que li demana com a favor que salvi l'ànima de Viteli. Viteli queda meravellat i a l'instant confessa la seva fe davant de Corví, però aquest li diu que prefereix torturar-lo deixant-lo al carrer cec i sense res de res. Viteli, però, no es lamenta, perquè ara se sent emparat per Déu.

GÈNERE

Segons Camps, aquesta obra es tracta d'un drama en tres actes. Tanmateix, podem observar que no s'aferra a les característiques temàtiques d'aquest subgènere teatral. Per començar, els personatges d'un drama es caracteritzen per ser propers al públic, persones normals que són responsables del seu destí. En aquest cas, els personatges de l'obra són identitats de l'Antiga Roma, cosa que tampoc quadra en un drama, ja que aquests solen mostrar situacions complexes d'una vida quotidiana. El protagonista, Pancràs, és un sant màrtir que només començar l'obra porta a terme un miracle curant la ceguera de Viteli, motiu pel qual ja no el considerem una persona corrent. A més, els problemes als quals s'enfronta a l'edat de 18 anys i la manera que té de reaccionar davant el seu ambient no són els propis d'un protagonista d'un drama.

Així, es podria arribar a la conclusió que el gènere de l'obra no correspon a l'indicat per Ramon Camps sota el títol. En canvi, té molta més similitud a una tragèdia. Els personatges d'una tragèdia han de ser il·lustres i seriosos, cosa que correspon als que apareixen a l'obra, i Pancràs és un protagonista amb una grandesa moral que caracteritza els herois de les tragèdies. Està escrita en un llenguatge elevat i digne, i té un final tràgic. Inclou els dos elements principals de les tragèdies: el sofriment del protagonista, que tot i no merèixer-s'ho té un final fatal, i un conflicte entre els personatges de moral bona i dolenta que aconsegueix transmetre un missatge moral i didàctic molt clar. Concretament, podríem dir que es tracta d'una tragèdia romàntica, ja que una de les principals característiques d'aquestes és que se situen en èpoques llunyanes en el temps.

ESCENARIS I CONTEXT HISTÒRIC

Tota l'acció de l'obra es desenvolupa a diversos llocs de la ciutat de Roma en temps de la persecució de Dioclecià i Maximià. El primer acte es desenvolupa en dos quadres: la casa de Pancràs i l'exterior del Fòrum Romà; no dona cap especificació de com ha de ser el decorat. El segon acte en conté dos: una taverna de Roma i el tribunal del prefecte de Roma. L'últim acte es desenvolupa a la presó dels baixos del Coliseu. Aquests tres últims quadres els descriu una mica més, però són decorats molt simples i oberts a les possibilitats del lloc on sigui representat.

La persecució de Dioclecià, també coneguda com la Gran Persecució, va ser l'última i potser la més cruel persecució dels cristians a l'Imperi Romà. El 303 la tetrarquia formada pels augustis Dioclecià i Maximià i els cèsars Galeri i Constanci va emetre una sèrie d'edictes que abolien els drets legals dels cristians i exigien que acomplissin les pràctiques religioses tradicionals. Es podria situar l'obra en el temps del tercer edicte, ja que l'emperador Dioclecià va afegir-hi la possibilitat de salvar-se en cas que l'acusat cremés encens als déus pagans, que es menciona a l'obra. El fet que matessin els vells i es guardessin els joves per lluitar a l'arena contra les feres és una invenció de Camps, en el temps dels edictes els cristians eren cremats vius.

Com a curiositat, es va donar un fet molt semblant al que es representa en l'obra. En publicar el primer edicte, Dioclecià havia demanat que no es vessés sang, que només abolia els drets cristians i en prohibia les pràctiques religioses. Alguns jutges locals

havien executat cristians, però Dioclecià no n'havia donat l'ordre. Això va canviar poc després a causa de l'acció d'un home anomenat Eurius. Aquest va arribar on es custodiava l'edecte, el va agafar i mentre l'estripava va cridar <<*aquí són els teus triomfs gòtics i sàrmates*>>. Va ser arrestat per traïció, torturat i cremat viu poc després, esdevenint així el primer màrtir de l'edecte.

PERSONATGES

-Moral

Aquesta és una obra amb un objectiu totalment didàctic i de divulgació de la moral cristiana. Camps ho aconsegueix creant un personatge típic de les seves obres, un heroi cristià que en aquest cas és Pancràs. Es podria comparar al protagonista d'una novel·la cavalleresca, que encarna totes les aptituds que els cavallers haurien de tenir. En els drames de Camps, el protagonista és una persona perfecta, en cap moment comet un error moral, de manera que transmet uns models de comportament exemplars als lectors o espectadors. Pancràs, en aquest cas, és un exemple d'un màrtir, que sacrifica la seva vida per la religió, i això mai li resulta un problema, perquè la seva màxima voluntat és trobar-se amb Jesucrist. El seu model de comportament és el de Jesús, i el segueix tan fidelment com pot. Perdona a totes les persones que li han fet mal sense ganes de venjança, i sempre es manté constant i coherent amb les seves idees. Aquest personatge està envoltat per un cercle de persones que es comporten de manera similar a ell, en alguns casos per influència seva, i tots l'idolatren.

Oposadament al grup compost per Pancràs i els cristians, tenim a personatges com Corví, Tèrtul o Viteli al començament de l'obra. Tots ells mostren un estil de vida amb vicis, i al llarg de l'obra es veu com això els aporta infelicitat i sentiments negatius.

-Caracterització

Dona molt poca informació sobre els personatges a la pàgina del repartiment, només descriu qui són amb dues paraules i diu la seva edat. Quant al seu físic, l'única indicació que dona és que Quadrat és un home atlètic, la resta no està especificada.

És més destacable la caracterització moral dels personatges, utilitza sovint la tècnica del contrapunt en els diàlegs per contrastar dos personatges de morals oposades. També

inclou discursos freqüents dels personatges més importants en els quals queden clares les seves idees.

Un exemple és el moment en què Pancràs confessa la seva fe davant del tribunal amb un discurs molt intens i emotiu:

Pan: No negaré la fe. Que t'ho pensaves? No, Tèrtul. Amb dalè esperava l'hora de confessar mon Déu. I si fins ara no he tingut aquets goig, no ha estat per culpa meva. Paraula jo havia donada de no fer-ho a gratcient, fins que arribada fos l'hora que el bon Déu triés per fer-ho. Ací em tens ben joiós. Tot ho confesso planerament. Vaig arrencar l'edicte perquè era injust: tot ell una blasfèmia contra el Déu vertader, el que jo estimo. Es creu l'emperador que perseguint-nos esborrarà del món la Santa Església? Segles enllà, encara perseguida, escamparà per tot la salvadora doctrina de Jesús. Tindràs per sava la nostra sang. Viurà, de sacrificis cruenta alimentada, i de la gràcia de Déu. Fins a la fi del món, valenta lluitarà i vencerà sempre el maligne esperit que els vostres déus encarnen. I de l'emperador que ha fet l'edicte, Maximia, que tu diví anomenes, ningú del món no voldrà recordar-se'n sinó amb horror, amb fàstic i despreci!

(Acte segon, quadre segon, escena segona)

-Noms, història

Els personatges d'aquesta obra són habitants de l'antiga Roma, la majoria personatges històrics escollits per motius concrets.

Per començar, Pancràs (o Pançraç) va ser un ciutadà romà que va renunciar a la seva vida com a patrici per convertir-se al cristianisme, pel qual va ser torturat i decapitat l'any 304, quan tenia 15 anys. La figureta d'aquest sant se sol representar amb el dit índex de la mà dreta apuntant al cel i a la mà esquerra se li ha afegit un llibre obert amb la inscripció en llatí "veni a mi i us donaré tota classe de béns". Les atribucions que es fan a aquest sant també expliquen el títol de l'obra, *Salut i feina!*. La protecció de la salut li és reconeguda a tot arreu des de sempre, i sembla que està relacionada amb la manera com va morir. Al seu sepulcre hi ha inscrit en una làpida: "En aquest lloc es torna la salut als que hi arriben amb malalties, i molts beneficis de curacions s'atorguen a tots aquells que amb fe sincera hi acudeixen i s'hi atansen". Pel que fa a la feina,

segons Aureli Capmany, la devoció popular entorn de sant Pancraç (o Pancràs) a Catalunya per demanar protecció en aquest àmbit data de molt antic. Això es podria justificar per la generositat del sant màrtir, el qual abandonà tota la seva fortuna en convertir-se. El mateix autor va recollir a mitjans del segle XX diverses formes d'invocació al sant a casa nostra. Una de molt popular deia "salut i feina, i menjar per l'eina". Així doncs, encara que el Pancràs de l'obra de Camps morí als 18 anys en lloc dels 15, es tracta del sant pròpiament.

Tots els noms dels personatges són extrets de l'antiga Roma, però només dos més a part de Pancràs tenen relació amb el seu personatge. Aquests són el del tribú Sebastià i el del prevere Restitut. Sant Sebastià, que a l'obra és un tribú militar cristià, va ser soldat de l'exèrcit romà i de l'emperador Dioclecià qui, desconeixent que era cristià, el va nomenar cap de la primera cohort de la guàrdia imperial. Va morir màrtir per ordre de l'emperador Maximià. Restitut, el personatge que porta a terme la cerimònia dels cristians abans de sortir a l'arena, significa restituit, restablert, i era un nom freqüent entre els cristians de l'antiga Roma fent referència a la reparació produïda pel bateig.

-Personatges plans i rodons

La majoria de personatges d'aquesta obra són plans, mantenen la seva postura i manera d'actuació al llarg de tota l'obra. Un dels elements més destacables de l'obra, però, és l'evolució de Viteli, que és l'únic personatge rodó de l'obra. Quan l'obra comença, Viteli es mostra com un personatge ateu, dient que ell invoca els déus pagans només per costum, diu que els déus són falòrnies. També és un personatge que porta un estil de vida viciós, i té uns valors molt qüestionables. No li costa, doncs, delatar a Pancràs, tot i haver-li curat la ceguesa, i tot i saber les conseqüències que això tindrà per Pancràs. A la quarta escena del tercer acte, però, Pancràs diu a Viteli just abans de sortir a l'arena que li sap greu veure'l amb una ànima tan cega, però no li retreu haver-lo traït. És en aquell moment que Viteli diu que preferiria encegar de nou abans que veure'l morir, i, desesperat, es converteix al cristianisme. Finalment, torna a encegar, però és una paradoxa, ja que és ara que torna a ser cec que hi veu realment. Veu a Pancràs arribant a la glòria amb Jesucrist, i ho explica amb molta joia i emoció. Confessa la seva fe immediatament a Corví, que com a càstig el deixa al carrer sense cap ajuda i cec altra vegada, però ell no ho considera un càstig perquè ara està emparat per Déu. Això

demostra precisament la seva evolució, ja que es troba en la mateixa situació del començament de l'obra, però ell és una persona completament diferent.

TEMA, DIDÀCTICA I LLENGUATGE

Com he dit anteriorment, l'objectiu de l'obra és la divulgació de la moral cristiana. Un dels aspectes que més destaca és la voluntat de sacrifici per la religió. Tot comença quan Pancràs explica que va entomar una bufetada de Corví sense venjar-se'n quan encara anaven a l'escola, i que en aquell moment Jesús el va il·luminar. Tot i tenir 18 anys, Pancràs no només està disposat a entomar una bufetada, sinó que morir màrtir és un honor per a ell. Per això en cap moment es fa enrere ni s'amaga, perquè la seva fortalesa moral passa per davant de la seva voluntat de seguir en vida; sabent que després de morir l'espera la glòria eterna.

Un altre tema que tracta és el penediment, que veiem reflectit en Viteli. És un sentiment molt potent, potser Viteli és el personatge que pitjor ho passa al llarg de l'obra tot i tenir menys problemes que tots els cristians i un final molt més favorable. Camps ho potencia d'aquesta manera per mostrar el càstig que es mereix pel seu comportament i, majoritàriament, per la traïció a Pancràs. Amb l'evolució d'aquest personatge, transmet el missatge que la plenitud de l'ànima és la important. Els moments en què Viteli és més infeliç es donen quan ell creia que seria al contrari, ja que havia recuperat la vista i Corví li havia donat uns diners a canvi de delatar el lladre de l'edecte. Només arriba a la plenitud de l'ànima en el moment en què renuncia a la vista i fins i tot a la seva vida confessant la fe a Corví.

És destacable també la dedicació de l'obra, que situa sota el repartiment i subratllada. Aquesta és "*A major glòria de Déu!*".

El llenguatge de l'obra és culte i elevat. No només en els personatges de classe alta, sinó tots, ja que Viteli viu de les almoines que rep i utilitza el mateix llenguatge que Pancràs o Corví. Així doncs, no utilitza aquest recurs per a caracteritzar els personatges. Utilitza el recurs literari de l'hipèrbaton en pràcticament totes les frases, donant així una sonoritat més poètica i culta. Fa un ús dels signes de puntuació propi dels textos dramàtics, sobretot dels signes d'exclamació en els discursos dels cristians, els punts suspensius per crear espais entre les frases i el signe d'interrogació al davant d'algunes preguntes a les quals vol donar més èmfasi.

Les acotacions són molt abundants en el text, i n'utilitza de les tres tipologies: acotacions d'acció, acotacions de caracterització i acotacions de to. Un exemple d'acotació d'acció és qualsevol text entre parèntesis que indica la sortida d'un personatge de l'escena. Les de caracterització no estan incloses dins del text teatral sinó al full del repartiment, per exemple la descripció de Quadrat: *Quadrat, centurió, home atlètic, 30 anys*. Les acotacions de to es troben abans de la intervenció del personatge, i són indicacions com *(amb entusiasme)* o *(amb misteri)*.

Aquesta obra, com totes les altres de Camps, inclou faltes d'ortografia. S'ha de tenir en compte que s'havien instaurat les normes de Pompeu Fabra el 1913, i molta gent encara no les coneixia. Camps les tenia presents, perquè també feia la tasca d'ensenyar la llengua als pagesos, però se li escapaven alguns errors ortogràfics i gramaticals. Tampoc accentua cap lletra que estigui en majúscula, cosa que es va començar a fer recentment.

Anàlisi Avant...!

RESUM ARGUMENTAL

Acte primer: Eudald, pare de dos fills, és militant de la Fai i no creu en Déu. La seva dona era creient i ho va ensenyar al seu fill petit, Angel, amb qui resava. Quan Angel i la seva mare pregaven, Eudald i el seu fill gran, Apol·loni, se'n reien i blasfemaven. Apol·loni va decidir seguir la doctrina del seu pare, i juga i peca perquè segons ell no hi ha ni déu ni amo, és lliure de fer el que vulgui. Un dia, un company de la Fai, Marc, demana a Eudald que li guardi un maletí a casa seu sense dir-li què conté. Apol·loni el troba i l'obre, i el troba ple d'armes. Llavors comença a atracar gent i a cometre crims per guanyar diners. Angel és membre d'un grup avantguardista que es reuneix i prega al voltant d'una senyera, la qual tenen pensat fer beneir per mossèn Oriol. Un dia, Apol·loni es troba els avantguardistes reunits i els vol prendre la senyera, però Angel el tira a terra i Apol·loni li diu que ja veurà com es venja un comunista d'un cristià.

Acte segon: Posteriorment, Angel troba la maleta amb les armes i la tira al mar, perquè està convençut que el seu pare, tot i no haver-lo tractat massa bé, és un bon home i no coneix el contingut de la maleta. Com a venjança, Apol·loni tira una bomba a una de les reunions avantguardistes. Es tapa la cara, però Angel el reconeix. Angel queda

greument ferit però se salva. Finalment, estant reunits els avantguardistes i Eudald a casa seva, arriba Apol·loni perseguit per dos policies, que ja li seguien els passos des de la sèrie d'atracaments. Els policies s'emporten a Apol·loni, però abans aquest delata el seu pare dient que té una maleta a l'habitació plena d'armes. De tota manera, només se l'enduen a ell, ja que Angel ha llançat la maleta i no troben res. Apol·loni culpa el seu pare del seu comportament, i Eudald se'n sent totalment responsable. Per aquest motiu demana a Déu que el perdoni pels seus pecats. Al final de l'obra, el mossèn penja la creu amb la qual pregaven Angel i la seva mare on Eudald i Apol·loni havien col·locat un cartell comunista.

GÈNERE

Es tracta d'un drama, tal com indica l'autor sota el títol de l'obra. En aquest cas, totes les característiques de l'obra corresponen a les del gènere, i s'escau encara més al melodrama que es cultivava a Catalunya, pel fet que l'acció de l'obra és contemporània a l'autor. Per començar, els personatges són propers al públic, són una família vivint a la Catalunya de l'època, involucrats en grups socials i amb ideologies del moment. Els personatges no tenen un destí fatal que de cap manera poden evitar, sinó que es veuen involucrats en situacions complicades creades per altres personatges de l'obra, que en aquest cas són Marc, l'agitador faista, i Apol·loni. El final és favorable per a Angel i Eudald, i desfavorable per Apol·loni, que és la figura "malvada" de l'obra, de manera que quadra perfectament amb el que s'esperaria d'un drama.

ESCENARIS I CONTEXT HISTÒRIC

L'obra té un únic escenari: una habitació de casa els protagonistes. Camps la descriu com una sala pobra, i indica que a una paret hi ha penjat l'emblema comunista. Angel explica que allà on hi ha ara la falç i el martell hi havia hagut el crist al qual ell i la seva mare pregaven, i aquest element ja és útil per crear la divisió ideològica dels membres de la família, i per veure que ara que no hi ha la mare el pare i el germà no respecten les creences d'Angel.

Són importants també els símbols que utilitza per mantenir aquest contrast entre els dos germans i les idees de cada un. Un dels més destacats és la senyera que els avantguardistes volen beneir, que guarda Angel a casa seva. Un altre és la maleta que dona Marc a Eudald, plena d'armes i municions, que exemplifica els comportaments

dels grups anarquistes i comunistes de l'època. També serveix per veure les reaccions oposades d'Angel i Apol·loni en trobar-la. Quan Apol·loni l'obre i veu què hi ha, diu que Satanàs li ha inspirat una bona idea, i s'apodera de les armes per viure com a criminal sense cap remordiment. Per altra banda, quan Angel la troba s'esgarrija, demana a Déu que l'il·lumini i la tira al mar per estalviar problemes al seu pare.

Podem ubicar l'obra als anys previs a l'inici de la guerra civil, cap a principis dels anys 30, perquè la FAI va ser creada el 1927 i Camps va morir l'any 1936, per tant va haver de ser escrita dins aquest període, i l'argument de l'obra és contemporani al moment de l'escriptura. L'any 1910 es va formar la Confederació Nacional de Treball arran de diverses societats obreres operants a Barcelona i altres pobles i ciutats catalanes que havien format la Solidaritat Obrera. Entre 1923 i 1930, a Espanya hi va haver una dictadura imposada per Miguel Primo de Rivera, i durant aquests 7 anys va sorgir una nova generació de militants anarquistes provinents d'aquests sindicats. El 1927 es va crear la Federació Anarquista Ibèrica, el grup al qual pertany Eudald. La FAI tenia membres amb maneres d'actuació variada, hi havia membres pacifistes, però hi havia molts grups d'acció que actuaven pel seu compte, que és la imatge que se'n mostra a l'obra.

PERSONATGES

-Moral

En aquesta obra tornem a tenir un exemple del típic protagonista de Camps, un cristià molt devot que dona exemple de com s'hauria de comportar qualsevol creient. També té un grup de persones que el segueixen i l'adoren, en aquest cas els avantguardistes, i també és responsable de la conversió d'un personatge, el seu pare. S'identifica el comportament d'Angel amb el de la seva mare, una dona honrada i de grans valors. El d'Apol·loni es relaciona amb el del seu pare, tot i ser diferents, perquè poc o molt va ser Eudald qui li va introduir les seves idees revolucionàries que tants problemes els porten més endavant.

Crea una situació d'un conflicte familiar causat per les idees oposades de dos germans, i demostra que la ideologia d'Angel és la correcta perquè la d'Apol·loni només li aporta problemes. Relaciona directament les idees comunistes i liberals d'Apol·loni amb la delinqüència, a la qual cosa també hi contribueix el paper de Marc, l'agitador faista, que

demana a Eudald que li guardi la maleta plena d'armes i municions. Es veu per exemple en aquesta frase d'Eudald:

Eud: Ves-hi, fill! Pren la senyera, Angel! No la deixis mai! Creixent al peu de la creu has pujat bon fill i honrat! D'Apol·loni el comunisme n'ha fet, potser, un criminal!

(acte primer, escena vuitena)

El personatge d'Eudald també és molt interessant moralment, ja que queda clar que és un home bo i honrat, però ha pres un camí incorrecte i se n'adona al llarg de l'obra gràcies a l'acció dels seus fills. Sempre es mostra diferent del seu company Marc, es veu per exemple en el moment que aquest li dona la maleta i li diu que desconfia d'Angel, però Eudald li diu que és Apol·loni del qual hauria de desconfiar. Ell mateix és conscient que no s'acaba d'escaure el seu comportament amb les seves idees, això queda reflectit en una intervenció que fa quan ningú el sent, mostrant el seu dilema:

“Crec que soc un home honrat: el crim el vici em repugna. Però quan vull allunyar a Déu de la meva pensa veig que de tot sóc capaç: i quan tinc de refiar-me dels altres, dec confessar que dels que neguen a Déu no me'n puc pas refiar. La justícia de la terra: qualsevol la pot burlar: el corc de la consciència ningú no el sap fer callar si creu que Déu, algun dia els pecats li retraurà... (fa una rialla) Oh, si els companys em sentien! Es bona! Què fas Eudald? Ets Sense Déu? Comunista? I ara estaves predicant? (transició) Recordo la meva dona, la que tant vaig estimar! Era bona: era honrada, pacient i humil com un xai... No era pas cap dama roja... Cada dia a combregar! Jo me'n reia! Jo me'n reia! Me'n burlava tant i tant que un dia amb amor va dir-me: “Si t'estimo encara, Eudald, malgrat el tracte que em dones i la fam que em fas passar, dóna'n gràcies al bon Déu, que, quan vaig a combregar generós em dóna forces pel teu martiri aguantar”. (s'eixuga els ulls) Prou he tret el Crist d'aquí! Hi ha al seu lloc martell i falç! Ah, sinó fos aquest odi que contra la societat han encès dintre el meu pit els meus amics de la Fai...! no sé... crec que el millor dia li tornaria a posar! (s'en entra amb la maleta per una porta lateral)”

(acte primer, escena quarta)

És molt interessant el seu raonament de per què els cristians li inspiren més confiança. Acaba justificant que l'únic que el fa seguir els corrents de la Fai i els sense Déu és l'odi contra la societat que se li ha anat encenent.

-Caracterització

Al full del repartiment indica l'edat dels personatges i com han d'anar vestits en el cas dels 3 joves. Angel va vestit d'obrer, que podria ser per mostrar la seva senzillesa i humilitat, Xavier, l'amic avantguardista d'Angel va vestit decentment i d'Apol·loni se'n diu que va vestit com un perdulari. Per descriure els dos germans moralment, Camps els contrasta en diverses ocasions. A la segona escena ja queden ben definides aquestes diferències quan Angel explica el conflicte familiar al seu amic Xavier, explicant-li que el seu pare i el seu germà, adoradors dels soviets, el menyspreen per les seves creences religioses. També explica que ell és l'únic que porta un sou a casa, ja que al seu germà no li agrada treballar i, si alguna vegada fa diners, se'ls gasta en mals vicis. Torna a utilitzar aquest mateix recurs quan Marc i Eudald parlen dels seus dos fills, tot aquest diàleg és una contrastació entre les qualitats de tots dos. Per altra banda hi ha la caracterització d'Eudald, que és la més complexa i elaborada de l'obra, la fa ell mateix en els seus monòlegs.

-Noms

El nom d'Apol·loni és d'origen grec i significa "relatiu a Apol·lo", però no hi ha cap relació aparent entre les característiques del personatge de Camps i la divinitat de la mitologia grega, més aviat al contrari, ja que Apol·lo, en el context literari, sol representar l'harmonia, l'ordre i la raó.

En el cas d'Angel, l'elecció del nom té molt més sentit. Tot i que actualment accentuem el nom d'Àngel, ell no l'accentua mai perquè no accentua cap majúscula.

-Personatges plans i rodons

Angel és un personatge completament pla, no evoluciona al llarg de tot el relat. Apol·loni tampoc evoluciona, només empitjora la seva conducta a causa de les circumstàncies que li faciliten fer-ho.

Eudald és un personatge molt més elaborat i amb una evolució molt evident al llarg de les escenes. Al primer diàleg en què apareix, explica a Marc que s'avergonyeix que el seu fill sigui un avantguardista, tot i que reconeix que, si s'ho mira com a pare i no com a sense Déu, comunista i anarquista de la Fai, Angel és més bon fill que Apol·loni. Poc després, a la quarta escena, Eudald es mostra amb dubtes en el monòleg que he inclòs a

l'apartat de la moral dels personatges. És a l'última escena del primer acte, quan Eudald veu un jove sospitosament semblant a Apol·loni cometent un assassinat i Angel el consola amb paraules de cristià, que Eudald li diu que prengui la senyera i reconeix que, creixent al peu de la creu, ha sortit bon fill i honrat. A la cinquena escena del segon acte, just després d'esclatar la bomba, Eudald té un altre monòleg en què expressa la seva culpabilitat pels crims de la Fai, que no considera justificables. La conversió l'observem a l'escena següent, quan veu el que Apol·loni ha fet a Angel. Desesperat, diu "*Justícia de Déu! Justícia de Déu per als meus pecats! Perdona'm, Angel! Perdona'm!*". Al final de l'obra, és ell qui arranca el cartell comunista i demana a Mossèn Oriol que hi col·loqui el Crist. Així doncs, la culpabilitat d'Eudald pels crims de la Fai, la mala influència que ha tingut sobre Apol·loni, i el tracte que havia donat a la seva dona i a Angel són els principals factors que desemboquen en la seva conversió.

TEMA, DIDÀCTICA I LLENGUATGE

La intenció d'aquesta obra és mostrar els problemes que pot arribar a crear un comportament basat en les doctrines comunistes i anarquistes, que en l'època en què l'obra va ser escrita s'estaven estenent per Catalunya. Així doncs, Camps es mostra obertament contrari a tots aquests grups radicals i torna a presentar un model de comportament adequat mitjançant el personatge cristià. Destaca en el personatge d'Angel els valors de la virtut, el treball, la bondat i el sacrifici, perquè demana a Jesús que li prengui sang si cal per tal de compensar els crims del seu pare i el seu germà. També destaca el sentiment de culpabilitat en el personatge d'Eudald.

És interessant veure la manera en què un cristià d'ideologies que caracteritzaríem de dretes veia els corrents sindicalistes. Per això és útil el monòleg d'Apol·loni sobre la llibertat que obre el segon acte. Justifica els seus crims dient que té plena llibertat d'acció i, com que no existeix ni un Déu ni ningú que el pugui castigar, pot fer el que vulgui. Un fragment que ho exemplifica és el següent:

"...vull disfrutar de la vida tant com pugui: i si cal que robi, robaré; mataré si cal matar! No hi ha Déu ni cel ni infern! La vida s'acabarà en mi, si em moro o si em maten, quan faci l'últim badall. Perquè tinc de resistir temptacions? No hi ha pecats ni tampoc Déu no existeix! Que visca la llibertat!"

(Escena primera, segon acte)

El llenguatge que utilitza és culte i elevat per a tots els personatges. És destacable la seva utilització de l'hipèrbaton, per la qual aconsegueix que una gran part dels versos de l'obra rimin. Així aconsegueix una sonoritat poètica que fa que, conjuntament amb el llenguatge, l'obra soni d'un registre més elaborat. Inclou també acotacions de tots els tipus. També utilitza alguna referència bíblica en el seu relat, com per exemple la frase que diu Angel quan reconeix a Apol·loni posant la bomba: "*Caïm, què has fet?*". Segons l'antic testament, Caïm (o Caïn) va ser el primer fill d'Adam i Eva, i més tard van tenir un altre fill, Abel. Els dos germans van fer una ofrena a Déu i aquest va preferir l'ofrena d'Abel. Caïm, en sentir-se rebutjat, va matar el seu germà.

Anàlisi Judit

RESUM ARGUMENTAL

Aquest argument no és original de Camps, es tracta de la segona part del *Llibre de Judit* teatralitzat amb variacions i personatges afegits. El llibre de Judit és una antiga obra literària hebrea inclosa a la Bíblia dels Setanta, la Bíblia grega. És un dels set llibres deuterocanònics, llibres que van ser afegits a la Tanakh, la Bíblia jueva, però no a l'antic testament cristià. Al llarg de l'edat mitjana, l'Església Catòlica i l'Església Ortodoxa van acceptar aquests llibres.

Acte primer: Explica una història situada a la ciutat de Betúlia que es troba sota un setge per part d'un tirà anomenat Holofernes. La ciutat es troba en una situació crítica, fa mesos que s'hi passa gana. La protagonista, Judit, és una matrona molt digna i creient, admirada per tothom per la seva pietat i humilitat, i també destacada per la seva bellesa. Té dues serventes que l'aprecien molt, Ester, una dona d'edat avançada que ha estat amb Judit des del seu naixement, i Rebeca, una noia molt astuta. Al començament de l'obra Judit rep la visita d'una amiga, Sara, que li comunica que ha sentit obres prop de l'única font d'aigua de la ciutat, i aquesta decideix anar al campament del tirà a espionar per tal d'assabentar-se si els volen deixar sense aigua i així poder prevenir la ciutat. Sara va al campament d'Holofernes i s'hi endú el seu fill, un nadó encara, per si és descoberta, perquè arriba a la conclusió que no sospitarien d'una dona acompanyada d'un nen petit. Mentre Sara és fora, arriben a casa de Judit una dama, Atalia, i la seva serventa, Jezabel, que diuen que eren preses al campament d'Holofernes i se n'han

escapat, i Judit les acull. Quan torna Sara els comunica que Holofernes ha desviat la font d'aigua cap a un torrent, i els explica que quan ja havia travessat el campament sense ser descoberta, el seu fill s'havia posat a plorar i ella li havia posat un mocador a la boca perquè callés. Mentre parlen, s'adonen que el nadó s'ha ofegat per culpa de Sara, i aquesta queda desconsolada per haver matat el seu fill, però també dirigeix tota la seva ràbia al tirà i diu que no es rendirà mai, i Judit li diu que ella tampoc ho farà.

Acte segon: Des de l'arribada d'Atalia i Jezabel, Rebeca sospita d'elles perquè no tenen aspecte d'haver estat preses i passant gana, motiu pel qual les enganya dient que tenen reserves de menjar i aigua per temps. Rebeca no s'equivoca, ja que en realitat són espies enviades pel tirà amb la intenció de comunicar al campament mitjançant uns senyals quant li falta a la ciutat per capitular i decidir si l'assalten o esperen la capitulació. També les segueix de prop, i cada vegada que les dues dones intenten comunicar-se amb el campament, Rebeca aconsegueix interrompre els senyals. Al cap d'un temps arriba una dama, Noemí, i la seva serventa, Agar, que comuniquen a Judit que el Consell dels Ancians de la ciutat ha decidit capitular, ja que pràcticament no els queden recursos. Judit els diu que ella no es rendirà, i demana cinc dies de marge per fer-hi alguna cosa. Llavors Judit, que havia quedat viuda feia molts anys i des de llavors vestia amb roba molt senzilla, decideix posar-se la roba i les joies de quan era casada i visitar Holofernes per tal de seduir-lo.

Acte tercer: Holofernes, que és un gran admirador de les dones i les festes, de seguida dona lliure accés al campament a Judit. Atalia, que realment era l'amant del tirà, embogeix de ràbia i intenta enverinar Judit, però Rebeca la veu posant alguna cosa al plat de Judit i els canvia els plats, de manera que Atalia mor en agonia. Al cap de cinc dies, Noemí visita Judit per comunicar-li que capitularan, però Judit li diu que en lloc de capitular, han d'ordenar als soldats que esperin al seu senyal per assaltar al campament. Aquell dia, Holofernes ha organitzat un banquet per celebrar la situació, i tots els homes van beguts quan Judit arriba al campament i es posa a la tenda del tirà, que ja l'espera. Allà, Judit li talla el cap i fa el senyal als soldats des de la muralla de la ciutat. Els soldats entren al campament i en surten vencedors, ja que tots els soldats d'Holofernes estan beguts i no tenen cap ordre del seu tirà, que és mort. Llavors tota la ciutat lloa a Judit, però ella els diu que només actuava com a instrument de la voluntat de Déu i que és a Ell qui ho han d'agrair amb els seus prec.

GÈNERE

La versió original de *Judit* és una novel·la històrica hebrea, gènere literari extint. Aquest gènere exaltava el patriotisme i la religiositat pietosa. Aquesta obra en concret, que s'ha estimat que es va escriure a l'època macabea, tenia com a objectiu impulsar la resistència dels jueus contra els seus invasors mitjançant la narració de l'heroica i arriscada gesta d'una heroïna del passat en circumstàncies similars.

La versió teatralitzada de Camps és un drama, perquè té un final favorable per a tot el poble, tot i que els personatges són bastant allunyats de la idea bàsica dels personatges d'un drama. Tot i així, els personatges venen donats per l'obra original, de manera que es conserven totes les característiques del gènere anterior excepte la conversió de narració a teatre.

ESCENARIS I CONTEXT HISTÒRIC

L'acció es desenvolupa a la ciutat de Betúlia. S'ha descartat que aquesta sigui fictícia, ja que se'n fan diverses referències en textos bíblics. No obstant, la localització exacta està en discussió, hi ha diverses propostes que s'hi escauen.

El primer i segon acte i el primer quadre del tercer es desenvolupen en una mateixa escena, a casa de Judit. El segon quadre del tercer acte, que només consta de tres escenes, té lloc a dalt la muralla de la ciutat, des de la qual els personatges veuen la situació a sota i la descriuen.

S'especula que el llibre original va ser escrit entre finals del segle II aC i el segle I aC, en època dels Macabeus, que van constituir un moviment jueu d'alliberació. Camps només va teatralitzar la segona part del llibre, del capítol 8 al 16. A la primera part del llibre, però, es diu que Holofernes va anar a Betúlia com a general enviat pel rei Nabucodonosor II, i això és una incoherència cronològica que no permet situar l'acció del llibre en uns anys concrets. Holofernes apareix com a rei d'Assíria entre el 158 i 157 aC, mentre el Nabucodonosor II va ser rei de Babilònia entre l'any 604 aC i el 562 aC, cosa que fa impossible que convisquessin.

PERSONATGES

-Moral

La protagonista d'aquesta obra és un exemple dels personatges que sol utilitzar Camps com a protagonista, una persona d'una grandesa moral i comportament perfecte que realitza gestes heroïques. Encara que aquest personatge no sigui seu, és molt comprensible que adapti aquesta obra i se la faci seva perquè s'adequa molt al seu estil.

En aquesta obra, els valors que més destaquen en la protagonista són la seva humilitat i generositat, i, com és habitual, el sacrifici. Quan Jezabel arriba a casa de Judit, fa referència a ella com la dona santa, i Atalia la considera una noble matrona de virtut sens igual. Tot i que ho diuen per passar despercebudes, serveix per donar una imatge de com és vista Judit entre el poble. És molt adorada per tothom, que es veu molt clar quan Ester parla d'ella i diu que ho donaria tot per acompanyar-la, fins i tot quan arrisca la seva vida pel poble.

Una diferència significativa de *Judit* amb els altres drames analitzats és que en aquest cas la protagonista no se sacrifica per defensar la religió. Sí que manté en tot moment que és Déu qui la guia i a qui ho han d'agrair tot, diu que ella actua com a un instrument de la voluntat de Déu, però en aquesta obra el sacrifici és per salvar tot el poble, sense posar-se en temes ideològics. Es podria dir, doncs, que la religió no agafa un paper tan rellevant com en altres obres de Camps, sinó que es ressalta més l'heroïcitat i l'abnegació de Judit. Això s'explica perquè *El llibre de Judit* es va escriure per a inspirar el poble jueu a resistir una invasió. L'element que sí que és característic de les obres de Camps és el càstig als personatges de morals errònies, en aquest cas Holofernes i Atalia, que moren tots dos.

-Caracterització

La caracterització dels personatges no és excessivament elaborada en aquesta obra. Judit té un monòleg en què reafirma la seva fe i es proclama esclava i abnegada a Déu, però no en té cap més en tota l'obra. La caracterització de Judit es fa sobretot per la seva manera d'actuar i per com la tenen de ben considerada els altres personatges, principalment Ester.

El personatge de Rebeca té una caracterització interessant, destacant per la seva astúcia. Des del primer contacte desconfia de les dues forasteres, i Camps utilitza les acotacions i els aparts per remarcar aquesta desconfiança. També té algun breu monòleg en què

exterioritza aquests pensaments per tal que es pugui entendre la intenció de les seves accions.

-Noms

Judit prové de l'hebreu יודית /iudit (jueva) i significa l'alabada, i per tant té sentit que l'escriptor del llibre triés aquest nom. Els únics personatges de Camps que són de l'obra real són Judit i Holofernes, però tots els altres noms també pertanyen a personatges bíblics. Ester també és la protagonista d'un dels llibres deuterocanònics, el *Llibre d'Ester*. En aquest llibre, Ester és una donzella jueva que acaba esdevenint reina de Persia i l'imperi Mede casant-se amb el rei. Rebeca era la dona d'Isaac, que se'n va enamorar per la seva humilitat i generositat. El nom de Sara també és d'origen hebreu i significa princesa. Sara és un personatge del llibre del Gènesi, era la dona del patriarca Abraham. Atalia va ser reina de Judà durant el segle IX aC, i Jezabel era la seva mare, que també va ser reina consort d'Israel-Palestina. Noemí també pertany a l'Antic Testament, era la sogra de Rut. Agar va ser la dona amb qui Abraham va tenir el seu primer fill perquè es creia que Sara no podria tenir descendència, i va rebre molts maltractaments per part de Sara.

De totes maneres, Camps no adopta cap element de les personalitats d'aquests personatges bíblics, ja que les històries reals i les relacions que tenen a l'obra analitzada no tenen res a veure; només n'agafa els noms.

-Personatges plans i rodons

Tots els personatges de l'obra són plans, simplement es desenvolupen al llarg de la història d'acord amb l'argument mantenint-se sempre fidels a la presentació inicial. Fins i tot les dues traïdores deixen clar que són espies en la seva primera escena soles, dues escenes més tard de la primera aparició.

TEMA, DIDÀCTICA I LLENGUATGE

El tema principal de l'obra és la resistència gràcies a la fe que es veu reflectida en la protagonista. La primera intervenció de Judit es dona just després que Ester demani a Déu per què l'ha abandonat, i Judit respon amb un monòleg dient que Déu mai els abandonarà; que, si els castiga, només és per redreçar-los pel camí correcte per tal d'arribar a la glòria. Quan Sara perd el seu fill, la consola dient-li que Déu li

recompensarà coronant el fill de roses a la pàtria celestial. Quan Judit ha decapitat a Holofernes i puja al parapet per a comunicar-ho fa el senyal de la creu, i la intervenció final de l'obra ho acaba d'il·lustrar:

Judit: No ho vull pas: Noemí, ves, diga'ls que si Betúlia he salvat ha sigut com instrument de la divina bondat: res no hauria fet si Déu els precés no hagués escoltat. Sols a Déu l'honor i la glòria: aneu tots al temple sant a dar-li de cor les gràcies: jo me'n vaig a canviar aquestes joies i gales per el meu vestit de sac.

(Escena tercera, acte tercer)

Així doncs, es podria concloure dient que la idea que transmet l'obra principalment és que mai s'ha de perdre la fe perquè tot el que passa és voluntat de Déu, sigui un càstig o una recompensa, i tot serà recompensat definitivament en una vida posterior.

Un altre aspecte que tracta a través de les escenes finals d'Atalia és l'enveja que sent envers Judit, que acaba sent la causant de la seva pròpia mort. Té un final molt dramàtic, mor maleint a Judit però ella mateixa s'adona que és inútil, ja que anirà al cel feliç per sempre, i ella cremarà a l'infern sempre més.

El llenguatge d'aquesta obra inclou diverses expressions de la llengua popular, no busca ser excessivament culte i elevat. Aquest registre és utilitzat especialment per Rebeca, que té frases com "*muixoni: tot aniria a can taps si'n dèieu una paraula*". També té algunes frases iròniques i protagonitza escenes de tipus còmic com la primera de l'obra. De totes maneres, utilitza el recurs de la rima per una millor sonoritat de l'obra, així que el llenguatge i l'estructura de les oracions segueix sent cuidat tot i ser d'un registre menys elevat.

Aquesta obra inclou més faltes d'ortografia i maneres d'escriure incorrectes que les obres analitzades anteriorment, el qual fa pensar que és d'escriptura prèvia a *Salut i feina!* i *Avant...!*. Un exemple és l'ús de la «y» com a conjunció o l'ús de l'accent circumflex (^) per indicar les contraccions o les «r» mudes a final de paraula.

Anàlisi *Una núvia a Montserrat*

RESUM ARGUMENTAL

Aquest sainet explica les aventures de Florentina el dia del seu casament. L'Adrià, el nuvi, fa tard, i la mare de Florentina decideix buscar-li un marit que li agradi més. Així, la Sra. Pepa es passa tota l'obra buscant un marit per a la seva filla, el qual la posa en situacions molt còmiques. Mentre tot això passa, Florentina ho explica a Isabel i Clotilde, les seves amigues, que la consolen i li diuen que s'empescaran alguna cosa perquè es pugui casar amb l'Adrià. Més tard, la Sra. Pepa es baralla amb una venedora de mató i aquesta marxa a buscar els mossos, amb qui la mare ja havia tingut problemes, amb una olla pel cap que la Sra. Pepa li ha tirat. Florentina es queda sola plorant, i llavors arriba Miss Thela, una futurista anglesa que porta pantalons i fotografia tot el que li agrada. La dona explica que volia comprar un cavall i li havien dit que allà podria comprar el cavall Bernat. La Sra. Pepa se'n riu molt, no només pel cavall Bernat sinó que també es riu del fet que porti pantalons i que no es vulgui casar. Després entra en escena la Sra. Paula, la mare del nuvi, explicant que han punxat dues rodes pel camí però ja són allà. Les dues sogres es comencen a barallar perquè cap de les dues vol que el seu fill es casi amb el de l'altra. Mentre això passa, arriben Isabel i Clotilde dient que hi ha els mossos a baix, i diuen a les dues sogres que s'amaguin perquè se les podrien endur, i llavors les tanquen amb clau a una habitació. Florentina es casa amb Adrià, i les dues sogres es troben una carta que Adrià els havia escrit per dir que se n'anaven a viure a Mallorca amb Florentina perquè els deixessin en pau. Finalment, les dues sogres, que s'han quedat sense fills, decideixen anar-se'n a viure juntes a Barcelona.

GÈNERE

Es tracta d'un sainet en un acte. És un molt bon exemple d'un sainet tradicional, ja que té un caràcter jocós al llarg de tota l'obra, mostra els costums tradicionals i conté 5 cançons que complementen l'obra. Consta d'un total de 15 escenes, el qual es correspon a aquest gènere perquè en un principi estaven fets per ser representat entre actes d'obres majors.

ESCENARIS I CONTEXT

Tota l'acció de l'obra es desenvolupa en un mateix escenari, una cel·la de Montserrat, el qual no és massa realista perquè no té sentit que una venedora de mató i una dona que vol comprar un cavall entrin a la cel·la d'una núvia a punt de casar-se. És lògica, però, l'elecció d'aquest escenari, perquè Montserrat és un símbol de la identitat catalana.

Quant a la situació temporal de l'obra, està clar que reflecteix la societat catalana de principis de segle XX, per tant l'acció argumental és contemporània a l'escriptura. La manera en què Camps tracta el casament és molt tradicional, el personatge de Florentina és un exemple del model de dona que tenia com a màxima aspiració casar-se amb el seu estimat. És útil també el personatge de Miss Thela per situar l'obra, perquè porta pantalons, però la reacció de Sra. Pepa indica que això no estava gens normalitzat. Es va començar a normalitzar aquesta peça de roba en el sector femení sobretot després de la segona guerra mundial, però abans dels anys vint poques dones s'haurien atrevit a portar-ne, per tant podem pensar que l'obra va ser escrita a finals dels anys 20 o principis dels 30.

PERSONATGES

Els personatges d'aquesta obra són molt simples psicològicament, perquè el que es busca és reflectir una vida quotidiana i els costums tradicionals d'una societat, i uns personatges de massa complexitat no ho il·lustrarien tan bé. A part d'això, l'objectiu dels personatges també és crear situacions còmiques. És principalment la Sra. Pepa qui les protagonitza, cada vegada involucrant personatges diferents. No veiem cap de les escenes en què parla amb homes, com la del frare o la del mosso d'esquadra, però ho sabem quan posteriorment ho explica a Florentina.

Una diferència molt destacable d'aquesta obra amb els drames de Camps analitzats prèviament és que la protagonista és un personatge molt poc elaborat. Es podria dir que té un paper quasi passiu, simplement rep les conseqüències de les accions dels altres personatges. A més, no transmet cap mena de valor ni ideologia, no coneix cap faceta de Florentina que no sigui la de la promesa enamorada que, si no es casa, es morirà. A més, en altres obres el protagonista era admirat i seguit per a tothom. En aquest cas, la protagonista està totalment subordinada a la seva mare. Es demostra a la primera escena mateix quan la Sra. Pepa diu "*Que tens més ganes de rebre? Que vols que et torni a*

pegar? Ai Senyor! Les criatures, que costen de dominar!”. També ho demostra quan parla amb les seves amigues, quan aquestes li demanen per què no porta el vel i ella els respon que, si se’l posa, la mare s’enfadarà amb ella. Tampoc pensa en cap mena de solució al problema, sinó que són les seves amigues les que es preocupen que es pugui casar. Finalment, també és Adrià qui comunica a la seva sogra que no els veuran més perquè se’n van a Mallorca.

La caracterització dels personatges es fa sobretot mitjançant les seves accions, però també tenen una importància destacable les cançons. En el cas de Miss Thela per exemple, fa tota la seva presentació a la seva cançó. El personatge de la Sra. Pepa també és descrit en els diàlegs de Florentina amb Isabel i Clotilde, però no hi ha un monòleg en què els personatges expressin les seves idees com solíem trobar als drames de Camps. Tenim molt poca informació de com han de ser els personatges físicament, només sabem que Florentina va amb un vestit de núvia, Madrona va de pagesa i Miss Thela porta pantalons.

Com s’ha dit anteriorment, el personatge que més destaca respecte als altres és el de Miss Thela. Per començar, escriu tot el seu text en un castellà barrejat amb anglès i català, escrit tal com sona. És interessant la reacció de Sra. Pepa en veure-la, que primerament es pensa que és un home. Quan s’adona que és una dona, diu: *“I qui la fa disfressar com si fós un homenot!”*. Posteriorment també aporta una idea contrària a aquesta mentalitat tradicionalista que caracteritza l’obra, diu textualment *“Es un animal, el hombre, que no me gusta: difícil de dominar: no quiero nunca casarme.”* Així doncs, el diàleg entre Miss Thela i la Sra. Pepa és útil per a contraposar dos tipus de mentalitats que començaven a entrar en conflicte a la Catalunya de l’època. És probable que Camps introduís aquest personatge per a trencar una mica l’aire excessivament conservador de l’obra, per demostrar que era coneixedor d’altres corrents que s’estaven desenvolupant i dels quals segurament era partidari.

Quant als noms dels personatges, no tenen més explicació darrere, són noms tradicionals. Avui en dia però, no són els més habituals, sobretot Florentina i Clotilde. El nom de Thela pràcticament s’ha perdut a Anglaterra, a principis de segle XX encara es posava però no era un nom gens freqüent, així que és difícil saber per què va triar aquest nom.

Tots els personatges de l'obra són plans, no són prou profunds per a evolucionar psicològicament. El canvi que sí que es dona és en l'opinió mútua de les sogres, que s'indica que s'odien al principi de l'obra però acaben decidint anar-se'n a viure juntes. De tota manera, es fa per motius còmics.

TEMA I LLENGUATGE

El tema principal de l'obra és el casament de Florentina. És de manera exagerada, però es demostra com d'important n'era un casament per una dona i la seva mare. Un tema que es tracta indirectament és l'abnegació dels fills respecte als pares, un aspecte que ha canviat molt des de l'època en què es va escriure aquesta obra i els temps actuals. Veient la relació entre Florentina i la Sra. Pepa s'aprecia que més que respecte, hi ha un sentiment de por a la desobediència. Abans era molt més habitual castigar la desobediència dels fills amb violència, i per això un fill podia arribar a tenir una vida molt condicionada per les eleccions dels seus pares.

L'objectiu de l'obra, però, és simplement el d'entretenir l'espectador, en aquest cas divertir-lo amb les escenes còmiques. Són força surrealistes, per exemple el fet que la Sra. Pepa acabi tirant una olla pel cap de la venedora de mató perquè aquesta no en vol acceptar la devolució, o que tiri plats pel cap de Miss Thela; però fan el fet. Un element amb el qual juga molt és el vel de Florentina; se l'acaba posant i traient un total de 12 vegades al llarg de l'obra.

L'estil d'aquesta obra és molt diferent del que utilitza Camps en els seus drames, tant el vocabulari com les oracions. Utilitza un registre pràcticament col·loquial, molt planer i fàcil d'entendre. El text inclou expressions catalanes que havien pertangut al català de carrer però que avui en dia estan en desús, com fer pana en referència a punxar una roda, o el fet de dir auto en lloc de cotxe, així com alguns insults que ara no se senten. També inclou alguns castellanismes com "sèrio" o "testaruda". Les intervencions són molt curtes, són diàlegs breus i simples sense cap monòleg. Molt poques frases del text teatral rimen, mentre que en els drames rimaven quasi totes.

PART MUSICAL

L'obra consta de 5 números musicals compostos per Camps, tots per veu femenina. No es té constància de cap acompanyament instrumental, tot i que és molt probable que n'hagués escrit algun, ja que ell mateix tocava el piano i el violí. A més, els números

tenen silencis que sense un acompanyament musical no acaben de tenir sentit. Totes les lletres de les cançons rimen.

La primera cançó és un número de Florentina sola, amb el qual comença l'obra. Podríem dividir-la en tres frases; a la primera, en la tonalitat de si bemoll major, Florentina expressa el seu amor, diu que el seu enamorat no trigarà a arribar i que després del casament serà feliç eternament. La segona frase se situa tonalment a la zona del relatiu menor, sol menor, i aquest contrast tonal es correspon al text, ja que en aquest fragment Florentina mostra el seu neguit veient que Adrià no arriba, i li demana que arribi aviat. Acaba al relatiu major, la tonalitat inicial, i el text d'aquesta part torna a ser optimista, en què compara metafòricament el seu amor amb dos ocells que volen lliure i fan niu.

El segon número és un duo de la Sra. Pepa i Florentina. No està indicat en quin punt de l'obra s'ha de representar, però el més segur és que tingui lloc al final de la primera escena, abans que la Sra. Pepa marxi a buscar un marit. Es pot dir pel text de la cançó, perquè és una discussió entre les dues en què Florentina diu que no es casarà amb ningú que no sigui ell, i la mare li diu que li buscarà un marit ric, formal i puntual. Té una estructura ternària, la tercera part repeteix el tema de la primera amb algunes variacions i la segona és una part de contrast. L'estructura de la primera i la tercera part es basa en repetir cada frase (musical) dues vegades, una vegada per cada personatge, de manera que es van responent a mode de conversa parlant sobre l'Adrià. L'última frase de la primera part modula de Fa Major a la menor, que permet llavors contrastar-la amb la segona part, que està en La Major, és a dir el seu homònim major. És a la part central que la Sra. Pepa parla de buscar-li un nou marit. La tercera part torna directament a la tonalitat inicial, i no conté aquesta última frase en la menor.

El tercer és el cant de Madrona, la venedora de mató, i té lloc a l'escena sisena per introduir aquest personatge. Té una estructura ternària, la d'ària da capo, el qual significa que té dues parts i al final de la segona es torna a repetir la primera sense cap variació. La primera està en Do Major i la segona en Fa Major, i la segona part acaba en una semicadència. Això vol dir que acaba la frase a la dominant, que en aquest cas és el Do, i això deixa la frase oberta, el qual permet tornar a dalt per llavors acabar amb la tonalitat inicial. En aquest cas, però, no hi ha variació en la lletra; tota la cançó parla del mató.

La quarta cançó introdueix el personatge de Miss Thela a l'escena desena. Consta d'una estrofa i una tornada, i això es repeteix tres vegades canviant la lletra de la tornada. A mitja tornada hi ha un fragment en el qual no hi ha lletra escrita, tant podria ser que repetís alguna frase anterior com que ho cantés sense paraules o que fos instrumental.

Per últim, el cinquè número és un duo de les dues sogres amb el qual s'acaba l'obra. Canten a l'uníson lamentant-se que s'han quedat l'una sense gendre i l'altra sense nora, fins a la meitat de la cançó que es responen l'una a l'altra seguint amb la metàfora del gat i el gos. Acaben cantant juntes la frase “*No tenint gendre ni tenint nora, les dues sogres viurem en pau!*”, i així acaba l'obra.

Conclusions

Podem concloure dient que l'obra de Ramon Camps és un exemple molt adient de l'estil teatral catòlic que es va desenvolupar a Catalunya. Tots els models de personatge hi queden plasmats, tant l'heroi, com el seu contrari, com el grup de personatges secundaris que donen suport a l'heroi. Camps té personatges femenins, però no barreja gèneres en la seva obra. Té obres en què la totalitat de personatges són masculins i altres que són femenins. Utilitza el recurs del diàleg per introduir personatges masculins que són rellevants a l'acció sense requerir actors. En el cas de Judit, que en l'obra original Holofernes és un dels personatges principals, a la versió de Camps només hi apareix per boca dels personatges femenins.

Havent analitzat una petita part de l'obra de Ramon Camps i Miró ja n'hi ha prou per crear una imatge de la seva ideologia, ja que més que amagar-la, la proclama evidentment en els seus drames. *Salut i feina!* és una obra que es podria utilitzar per a entendre molt bé l'autor, per entendre el seu comportament i per entendre sobretot el seu assassinat. El model de personatge que crea pels seus drames és per a ell la persona ideal, i seria irònic que ell no hagués seguit el seu propi model de conducta. Així doncs, ens podem fer una idea de per què no va tenir por de proclamar les seves idees tan obertament, tot i ser plenament conscient que l'època en què li va tocar viure no era la que posava més facilitat a la llibertat d'expressió. De fet, era tan difícil que li va comportar la seva pròpia mort, però si confiem en el fet que tot el que escrivia ho feia de manera honesta i sincera, podem assegurar que no hauria canviat res del que va fer per salvar-se. La seva feina com a divulgador de la fe cristiana i alhora del sentiment catalanista va ser el seu sacrifici pel poble, de la mateixa manera que els seus personatges tenien tan clar que el sacrifici era un aspecte positiu en la vida d'un cristià.

Personalment, em sembla admirable qualsevol persona que dona més importància a les idees i la moral que a la seva pròpia vida, i crec que totes haurien de tenir el reconeixement que es mereixen.

Bibliografia i webgrafia

Accent circumflex [Recurs electrònic] enciclopèdia.cat. [en línia]. Disponible a: <<https://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0219388.xml>>

Anarcosindicalismo en Cataluña durante la Guerra Civil Española [Recurs electrònic] Wikipedia, la enciclopèdia lliure. [en línia]. Disponible a: <https://es.m.wikipedia.org/wiki/Anarcosindicalismo_en_Catalu%3%B1a_durante_la_Guerra_Civil_Espa%3%B1ola>

Apolonio (nombre) [Recurs electrònic] Wikipedia, la enciclopedia lliure. [en línia]. Disponible a: <[https://es.wikipedia.org/wiki/Apolonio_\(nombre\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Apolonio_(nombre))>

Book of Judith [Recurs electrònic]. [en línia]. Disponible a: <<http://mb-soft.com/believe/txs/judith.htm>>

Ca n [Recurs electrònic] Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure. [en línia]. Disponible a: <<https://ca.wikipedia.org/wiki/Ca%3%ADn>>

Cuestión Religiosa en la Segunda Republica Española [Recurs electrònic] Wikipedia, la enciclopedia lliure. [en línia]. Disponible a: <https://es.m.wikipedia.org/wiki/Cuesti%3%B3n_religiosa_en_la_Segunda_Rep%3%BAblica_Espa%3%B1ola>

Deuterocan nic [Recurs electrònic] Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure. [en línia]. Disponible a: <<https://ca.wikipedia.org/wiki/Deuterocan%3%B2nic>>

Drama [Recurs electrònic] Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure. [en línia]. Disponible a: <<https://ca.m.wikipedia.org/wiki/Drama>>

F BREGAS, Xavier (1978). *Història del teatre català*. Barcelona: Editorial Mill . ISBN 84-7304-021-X

GONELL HERRERA, Raoul (2016). *Fons Ramon Camps i Miró (1884-1936): Fundador de l'Orfeó Vicentí i difusor de l'ideari de l'Orfeó Català a la Vila de Sant Vicenç dels Horts*. Treball Final de Grau de Musicologia, Universitat Autònoma de Barcelona.

Guerra Civil Espanyola [Recurs electrònic] Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure. [en línia]. Disponible a: <https://ca.wikipedia.org/wiki/Guerra_Civil_espanyola>

Guerra Civil Española [Recurs electrònic] Wikipedia, la enciclopedia lliure. [en línia]. Disponible a: <https://es.wikipedia.org/wiki/Guerra_civil_espa%3%B1ola>

Guerra Civil Española: Bandos Enfrentados[Recurs electrònic] unPROFESOR. [En línia] Disponible a: <<https://www.unprofesor.com/ciencias-sociales/guerra-civil-espanola-bandos-enfrentados-1903.html>>

La tragèdia [Recurs electrònic] Xtec. [en línia] Disponible a:
<<http://www.xtec.cat/~sgiralt/labyrinthus/graecia/littera/tragedia.htm>>

Llibre de Judit [Recurs electrònic] Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure. [en línia].
Disponible a: <https://ca.wikipedia.org/wiki/Llibre_de_Judit>

MARTÍNEZ GRIMALT, Joan Tomàs (2014). *El conflicte social en el teatre català del tombant de segle (1890-1909): identitat de classe, moral social i debat polític*. Tesi doctoral, doctorat en arts escèniques, Universitat Autònoma de Barcelona. [Recurs electrònic] Disponible a:
<https://ddd.uab.cat/pub/tesis/2014/hdl_10803_314172/jtmg1de1.pdf>

Pancraccio de Roma [Recurs electrònic] Wikipedia, la enciclopedia libre. [en línia].
Disponible a: <https://es.wikipedia.org/wiki/Pancraccio_de_Roma>

Pancaç de Roma [Recurs electrònic] Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure. [en línia].
Disponible a: <https://ca.wikipedia.org/wiki/Panca%C3%A7_de_Roma>

Per què a Sant Pançaç se li demana Salut i Feina? [Recurs electrònic] Sàpiens. [en línia].
Disponible a: <https://www.sapiens.cat/preguntes-i-respostes/per-que-a-sant-pancrac-se-li-demana-salut-i-feina_13139_102.html>

Persecució de Dioclecià: Primer edicte [Recurs electrònic] Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure. [en línia].
Disponible a: <https://ca.wikipedia.org/wiki/Persecuci%C3%B3_de_Diocleci%C3%A0#Primer_edicte>

Sainet [Recurs electrònic] Viquipèdia, l'enciclopèdia lliure. [en línia]. Disponible a:
<<https://ca.wikipedia.org/wiki/Sainet>>

Sebastián (màrtir) [Recurs electrònic] Wikipedia, la enciclopedia libre. [en línia].
Disponible a: <[https://es.wikipedia.org/wiki/Sebasti%C3%A1n_\(m%C3%A1rtir\)](https://es.wikipedia.org/wiki/Sebasti%C3%A1n_(m%C3%A1rtir))>